

Runolaulu-Akatemia
Kainuuntie 99
88900 Kuhmo
puh. 040 1798600
www.runolaulu.fi

 Runolaulu-Akatemia
Runosong Academy

Päivitetty 19.4.2022

(otettu huomioon Venäjän hyökkäyksen seuraukset)

NÄE, KUULE JA KOE SUOMALAIS-UGRILAISTEN KIELTEN JA KULTTUURIEN RIKKAUS JA MONIPUOLISUUS!

KUHMO SUOMALAIS-UGRILAISEKSI KULTTUURIPÄÄKAUPUNGIKSI 2023 -OHJELMA

KUVAT: Sommelen avajaiset pidetään Kuhmon torilla (ylhällä vasemmalla), Konsertti Jonkerijärven maisemassa vuonna 2017 (ylhällä oikealla), Värttinä esiintymässä Kuhmo-talon lavalla (alhaalla vasemmalla) ja runolaulukonsertti Juminkeossa (alhaalla oikealla).

SISÄLLYSLUETTELO:

YLEISTÄ	3
- Miksi juuri Kuhmo?	3
VALMISTAVAT TOIMENPITEET	5
- Hakeminen loppuvuodesta 2021	5
- Yhteistyöverkoston muodostaminen	5
- Vuoden 2022 aikana toteutettavat osuudet	6
JUHLAVUODEN 2023 TAPAHTUMAT	6
- Juhlavuoden avajaiset (ohjelmaa viikon ajan 20.-28.2.2023)	6
- Kalevalaviikko ja Kalevalan päivä (20.-28.2.)	7
- Kansainvälinen äidinkielen päivä 21.2.	
- Suomalais-ugrialaisten kielten asemaa käsittelevä kv-konferenssi 24-26.2.	7
- Virallinen avajaistilaisuus perjantaina 24.2.	7
- Maailman runouden päivä 21.3.	
- Runolaulupäivä 25.4. (Kuhmo, Suomussalmi, Ilomantsi, Vuokkiniemi)	7
- Arhippa Perttunen symposium 25.4.	8
- Kuhmon musiikkiopiston konsertti suomalais-ugrilaiseen teemaan toukokuussa	8
- Kuhmon kesämuusikot 5.6.-5.7.	
- Hilpeä Heinäkuu 26.6.-31.7.	8
- Musiikkijuhla Sommelo 26.6.-3.7. (vuoden päätapahtuma Kuhmossa ja Vienan Karjalassa)	8
- Parppeinpirtin tapahtumaviikko, Ilomantsissa 5.-11.7.	9
- Kuhmon kamarimusiikki 9.-22.7.	10
- Vienan reitin patikointitapahtuma Suomen ja Venäjän rajan yli 28.-30.7.	10
- Jussi Huovisen muistokonsertti 30.7.	11
- Elokuun elokuvat: kansatieteellisten elokuvien sarja Korpikinossa	11
- Kansainvälisen kirjallisuuspäivän tapahtuma Juminkeossa 8.9.	11
- Taiteiden yö Kuhmossa 9.9.	11
- Vienan reitin kulttuuriseminaari 23.9.	11
- Ison Karhun kantapäillä 23.-24.9.	11
- Kekri (Römppäviikko) 30.10.-5.11.	12
- Seminaari: Kalevalan käännökset suomalais-ugrilaisille kielille, ja muut su-eepokset	12
- Kansainvälinen konferenssi suomalais-ugrilaisista lauluperinteistä 24.26.11.	12
- Juhlavuoden päätösjuhla	12
HANKKEET JA MUUT TOIMINTAMUODOT JOTKA TUKEVAT JUHLAVUODEN TOTEUTUSTA	12
- Singing Heritage Route -kulttuurireittihanke	13
- Runolaulu Unesco:n aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon	13
- Juminkeon taidenäyttelyt	14
- Kuhmon kirjaston toiminta	14
JULKAISUT	14
HENKILÖSTÖ	14
TALOUSARVIO VUODELLE 2023	15

YLEISTÄ

Suomalais-ugrilainen kulttuuripääkaupunki on **MAFU:n** (Молодежная Ассоциация Финно-Угорских Народов, suomennettuna Suomalais-ugrialaisten kansojen nuorten liitto) ja **URALIC Centre:n** hanke. Siinä pyritään tuomaan esille ja kansainväliseen tietoisuuteen suomalais-ugrilaisia kieliä puhuvien kansojen ja kulttuurialueiden maaseutua. Vuosittain valitaan yksi paikkakunta, joka saa käyttää nimikettä suomalais-ugrilainen kulttuuripääkaupunki vuoden ajan.

Tähän mennessä s-u kulttuuripääkaupunkeja on nimetty yhdeksän. Näistä viisi on kohdistunut Venäjän alueelle, Viroon kaksi ja Unkariin kaksi. Suomessa ei ole vielä kertaakaan ollut kyseistä arvonimeä ja asemaa. Kuhmo on kerran aikaisemmin (vuodelle 2017) hakenut kulttuuripääkaupungin statusta, mutta silloin valituksi tuli Kuhmon läheinen naapuri ja yhteistyökumppani Vuokkiniemi.

Miksi juuri Kuhmo?

Kuhmo sopii suomaalais-ugrilaisen kulttuuripääkaupungin paikkakunnaksi erityisen hyvin. Kuhmon vahvuuksia ovat perinteisesti olleet metsät ja musiikki sekä Kalevala, jotka ovat aivan samoja kuin suomalais-ugrilaisen maailman erityispiirteet: metsä- ja luontosuhde, lauluperinteet ja mytologia. Kuhmossa on vahva kulttuurisektori ja erityisen hyvät yhteydet **kansalaisjärjestöihin ja yksittäisiin taiteilijoihin ja vapaisiin ryhmiin**, sekä Vienan Karjalaan että kauemmaksikin Venäjän alueelle, Viroon ja Unkariin.

Kuhmo sijaitsee itämerensuomalaisen kielialueen keskellä. Täältä on hyvät yhteydet kaikkiin ilmansuuntiin, ei vähiten Venäjän rajan taakse Vienan Karjalaan. **Kuhmon kaupunki** on myös valittu kirjallisuuskapunkina UNESCO:n luovien alojen verkostoon. Kuhmon lisäksi Suomesta verkostoon on hyväksytty ainoastaan Helsinki, designkaupunkina. Kuhmo myös pitää aktiivisesti yllä ystävyysuhteita **rajantakaisen Kostamuksen alueelle, erityisesti Vuokkiniemen kylään**. Kuhmossa on useita suomalais-ugrilaiseen kulttuuriin läheisesti kosketuksissa olevia, kansainvälisestikin arvostettuja kulttuurilaitoksia ja tapahtumia, kuten Kalevala-keskus **Juminkeko**, runolaulun ja muiden vanhojen lauluperinteiden ja kansanmusiikin tutkimusta ja niihin liittyvää kulttuuritoimintaa harjoittava **Runolaulu-Akatemia**, Suomen ainoa runolauluun ja muihin arkaaisiin kansanmusiikin muotoihin erikoistunut festivaali **Musiikkijuhla Sommelo**, sekä kansainvälisesti yhdeksi maailman parhaimmaksi kamarimusiikkitapahtumaksi noteerattu **Kuhmo Kamarimusiikki**.

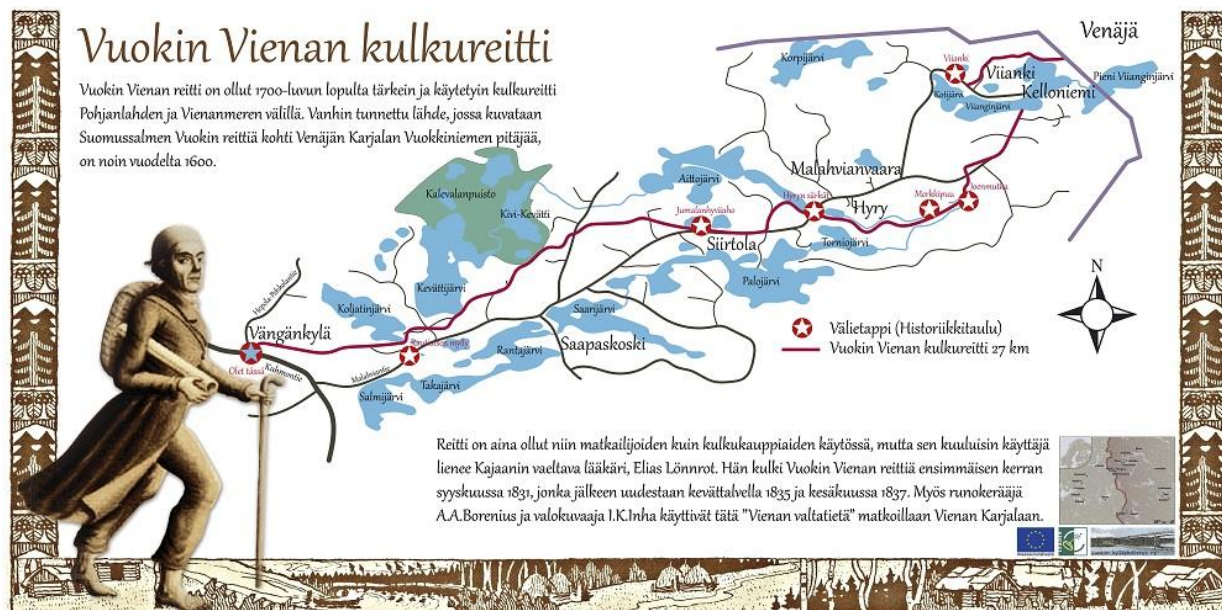

KUVAT: Juminkeko (vasemmalla) palvelee kesällä ja talvella. Kamarimusiikki on yksi kesän kohokodista.

Vuosittain Kuhmossa järjestetään useita tapahtumia ja tilaisuuksia, joiden teemaksi suomalais-ugrilainen kulttuuri ja kielet sopivat erinomaisesti. **Kuhmon Talvi** on kuhmolaisten kulttuuritoimijoiden yhteinen tapahtuma helmikuussa, jonka raameihin sopii hyvin suomalais-ugrilaisen kulttuuripääkaupunkivuoden avajaistilaisuus. Myös sen osatapahtumat voidaan teemoittaa juhluvuotta vastaavaksi, jolloin siitä rakentuu yli viikon mittainen juhluvuoden avajaisviikko. **Kalevalan päivän** tilaisuudet ovat Kuhmossa aina hyvin järjestettyjä ja mielenkiintoisia. Keväällä järjestettävät **Arhippa Perttunen symposium** sekä siihen liittyvä **Runolaulupäivä** ovat erinomainen osa suomalais-ugrilaista juhluvuotta. Kesällä toteutettavat, jo mainitut Musiikkijuhla Sommelo sekä Kuhmon Kamarimusiikki voivat teemoittaa ohjelmaansa juhluvuoden suuntaan.

Myös Kuhmon ympäristökunnissa tapahtuu. **Ilomantsin matkailuyhdistyksen** kanssa on sovittu, että se on mahdollisen Kuhmon juhluvuoden "satelliitti". Tällöin **Parpeinvaaran vaaraviikot** -tapahtuma on yksi juhluvuoden tilaisuuksista. Toinen erinomainen mahdollisuus on **Singing Heritage Route** -aloite, joka merkitsee sitä, että näiden alueiden kautta suunnitellaan lauluperinteisiin perustuvaa, Euroopan neuvoston kulttuurireittiohjelmaan virallisesti liitettävää kulttuurireittiä, joka kulkisi Suomen itäosien kautta (**Via Karelia / Runon ja Rajan tie**) Viroon, Latviaan ja Liettuaan. Singing Heritage Route Association ry suunnittelee myös kulttuurialan yhteistyöhanketta, jossa yhtenä toimintamuotona olisivat Euroopan ja suomalais-ugrilaisen kielialueen kulttuuripääkaupunkien ketju: Kuhmo (su-kulttuuripääkaupunki 2023), Tartto (Euroopan kulttuuripääkaupunki 2024), Chemnitz (Euroopan kulttuuripääkaupunki 2025), Oulu (Euroopan kulttuuripääkaupunki 2026) ja Daugavpils (haakee Euroopan kulttuuripääkaupungin asemaa vuodelle 2027).

Suomussalmen ja Kuhmon alueella on myös vienankarjalaisia kyliä, **Rimmin, Hietajärven ja Kuivajärven** kylät. Niiden välittömässä läheisyydessä kulkee satoja vuosia vanha Vienan reitti, polkureitti Kainuusta Vienan Karjalaan. Tätä reittiä lukuisat Vienan kävijät, mm. Elias Lönnrot, astelivat kohti Vuokkiniemeä ja alueen runokylä. **Vienan reitti ry**, joka elvyttää reittiin liittyvää kulttuuriperintöä, on mukana Kuhmon kulttuuripääkaupunkihakemuksessa.

Kuva: Vienan reitti on ikaiaikainen polkureitti Suomussalmelta Vuokkiniemen alueen kuuluisiin runokyläin..

Kuhmossa on edellä mainittujen lisäksi useita muitakin kulttuuritahoja, joiden toimintaa voidaan suunnata suomalais-ugrilaisen teeman suuntaisesti. Tällaisia ovat esimerkiksi **Joutsentanssi**-tapahtuma, kansantanssi-ryhmä **Keiketys ry**, **Kuhmon Kalevalaiset Naiset**, **Kainuun kansanmusiikkiyhdistys ry**, **Runolaulajat ry**, **Kuhmon kuvataiteilijat**, **Suomi-Venäjä-seuran Kuhmon osasto** ja **Kuhmon Suomi-Unkari Seura ry**.

Myös paikalliset yritykset ovat puoltamassa kulttuuripääkaupunki -arvonimen saamista Kuhmoon. **Idän Taiga ry**, joka edustaa yli 60 kuhmolaista ja suomussalmelaista matkailualan yritystä puoltaa hakemusta.

Olemassa olevan osaamisen, sekä erinomaisten juhlatilojen – mm. **Kuhmo-talon** - varaan voidaan rakentaa myös uusia tapahtumia, jolloin saadaan täysipainoinen tapahtumavuosi. Kuhmossa on – mikäli suomalais-ugrilaisen kulttuuripääkaupungin status saadaan – ympäri vuoden laadukkaita teemavuoteen liittyviä tapahtumia, joihin on kunnia kutsua vieraita kaikkialta maailmasta.

Kuhmo on myös osa **Oulun** Euroopan kulttuuripääkaupunkivuotta 2026, ja vuoden 2023 suomalais-ugrilaisen kulttuuripääkaupunkivuoden toteuttaminen on osa Oulun vuoteen 2026 valmistautumista.

VALMISTAVAT TOIMENPITEET

Hakeminen loppuvuodesta 2021

Kuhmon avaintoimijat, Runolaulu-Akatemia, Juminkeko ja Kuhmon kaupunki nimeävät työryhmän, joka alkaa valmistelemaan juhluvuoden ohjelmaa. Runolaulu-Akatemian johtaja Pekka Huttu-Hiltunen toimii ryhmän kokoonkutsujana ja valmistelee sille hakemusta ja siihen liittyviä suunnitelmia, jotka käsitellään työryhmässä.

Runolaulu-Akatemia on itsenäinen, oman kannatusyhdistyksen (Runolaulu-Akatemian kannatusyhdistys ry) ylläpitämä valtakunnallinen, kansainvälistä yhteistyötä tekevä, runolaulun ja muiden laulun ja soiton muotojen taiteellista ja tieteellistä tutkimusta, tallennusta ja pedagogista kehittämistoimintaa harjoittava kulttuuri- ja tutkimuskeskus.

Juminkeko on Juminkeko-säätiön ylläpitämä kansallinen ja kansainvälistä kulttuurivaihtoa harjoittava Kalevala-keskus, joka vaalii ja tekee tunnetuksi Kalevalaan liittyvää kulttuuriperinnettä.

Kuhmo on Suomen metsäkeskeisin kaupunki, joka on tunnettu korkeatasoisesta musiikki- ja kirjallisuuskulttuurista, erityisesti kamarimusiikista ja Kalevalasta sekä yhteisöllisestä elämäntavasta, jossa arvostetaan hyvän jakamista, osaamista ja laatua. Kuhmo on saanut UNESCO:n kirjallisuuskapungin statuksen jo vuonna 2019.

Yhteistyöverkoston muodostaminen

Työryhmä kutsuu myös ulkopuolisia asiantuntijoita laajempaan yhteistyöverkoston suunnittelemaan eri tapahtumia ja aktiviteetteja. Näitä ovat esimerkiksi professori Annika Pasanen (Sámi allaskuvla / Sámi University of Applied Sciences), Janika Oras (Viron kirjallisuusmuseum ja Viron musiikkiakatemia), Kuhmon Kamarimusiikin toiminnanjohtaja Sari Rusanen, tutkija Gergely Varkonyi (kansallisuudeltaan unkarilainen, muusikko ja Ystävydenpuiston tutkija Kuhmossa) sekä yksityishenkilöinä, mahdollisuuksien mukaan Alevtina Voitovitsh (kansallisuudeltaan mari), tutkija Irina Nurieva ja muusikko Nadja Shudegova Udmurtiasta, Arhippa Perttusen säätiön puheenjohtaja Vuokkiniemen kylästä, Julia Filippova, sekä useita muitakin alan parhaista asiantuntijoista.

Valmistautumisen aikana ollaan, **tilanteen niin salliessa**, yhteydessä aikaisempiin suomalais-ugrilaisiin kulttuuripääkaupunkeihin (**Venäjän ulkopuolella**) ja opitaan heidän kokemuksistaan.

Vuoden 2022 aikana toteutettavat osuudet

Juhlavuoden valmistelu aloitetaan välittömästi, kun saadaan tieto valinnasta. Työryhmä tarkistaa alustavan suunnitelman sekä täydentää ja tarkentaa sitä. Juhlavuoden toteuttamiseksi tarvittavaa resurssia pyritään kasvattamaan anomalla hanke- ja muita avustuksia.

Kaikki vuosittain toteutuvat tapahtumat valmistellaan siten, että toteutus on osa juhlavuoteen 2023 valmistautumista. Mahdollisuuksien mukaan kutsutaan edustajia muista suomalais-ugrilaisuuteen liittyvistä tahoista ja alueilta edustajia tutustumaan valmisteluihin.

Maaliskuussa 2022 Runolaulu-Akatemian edustajat Pekka Huttu-Hiltunen ja muusikko Sakari Kukko osallistuvat Petroskoissa suomalais-ugrilaisen musiikin työpajaan ja seminaariin. Ajankohdaksi on sovittu 20.-27.3.2022. (PERUUNTUI)

Kesällä Sommelossa vierailee useita suomalais-ugrilaisen musiikkikulttuurin edustajia **Venäjän ulkopuolelta**. Tällöin pidetään juhlavuotta valmistelevan työryhmän laajennettu kokous ja työpaja, jolla suunnitelmaa tarkennetaan ja hiotaan paremmaksi.

Elo-syyskuussa Pekka Huttu-Hiltunen ja Sakari Kukko vierailevat Komin tasavallassa, Udmurtiassa ja Jamalin niemimaalla tutustumaan paikallisiin toimijoihin, ajatellen erityisesti suomalais-ugrilaista ohjelmaa seuraavalle vuodelle. Vieraillaan myös Vuokkinimellä, Kuollan niemimaalla (saamelaiset), sekä Pohjois-Norjassa. (PERUUNTUNUT!)

Osallistutaan suomalais-venäläiseen kulttuurifoorumiin Lahdessa. PERUTTU!

Loppusyksyllä 2022 valmistelu tiivistyy. Hanketta toteuttamaan palkataan tapahtuma- tai pääsihteeri pitämään kaikkia lankoja käsissään ja johtamaan käytännön toimenpiteitä. Sitä ennen saadaan varmuus riittävän rahoituksen toteutumisesta.

JUHLAVUODEN 2023 TAPAHTUMAT

Seuraavassa on lyhyesti kuvattu kunkin tapahtuman profiilitekijät ja niiden liittyminen suomalais-ugrilaiseen teemaan:

Juhlavuoden avajaiset (ohjelmaa viikon ajan 20.-28.2.2023)

Vuosittain toteutuva Kuhmon Talvi -tapahtuma suunnitellaan siten että sen eri osatapahtumissa suomalais-ugrilainen teema on jossakin muodossa läsnä. Tapahtumaviikko on alun perin suunniteltu siten, että kuhmolaiset keskeiset kulttuuritoimijat tuovat siihen kukin oman osuutensa. Kaikki keskeiset toimijat, Kuhmon kaupunki, Kuhmon Kamarimusiikki, Juminkeko, Musiikkijuhla Sommeldo ja Runolaulu-Akatemia sekä Luontokeskus Petola ovat luvanneet suunnitella vuoden 2023 osatapahtuman su-teemaan sopivaksi. Koko viikon tapahtumiin kutsutaan **vieraita erityisesti edustamaan suomalais-ugrilaista kulttuurialueita (mm. Virossa ja muuallakin Venäjän ulkopuolella asuvia henkilöitä)** ja lähikunnista, erityisesti Suomus-

salmelta, Ilomantsista sekä Kostamuksesta. Kuhmon Talvi -tapahtuman vuoden 2022 ohjelmaan voi tutustua täällä: <https://kuhmontalvi.fi/>

Kalevalaviikko ja Kalevalan päivä 20.2.-28.2.

Avajaisjuhla viikko päättyy Kalevalan päivän juhlaan 28.2. Kuhmo-talon Lentua-salissa. Kansainvälisiä vieraita kutsutaan osallistumaan juhlaan.

Kansainvälinen äidinkielen päivä 21.2.2023

YK:n kansainvälistä äidinkielenpäivää vietetään myös Kuhmossa, ja erityisesti esitellään suomalais-ugrilaisia alkuperäiskansojen uhanalaisia kieliä. Järjestäjänä Juminkeko.

Suomalais-ugrialaisten kielten asemaa käsittelevä kv-konferenssi 24-26.2.

Runolaulu-Akatemia, yhdessä alan yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa, järjestää kansainvälisen kielentutkimuksen konferenssin, jonka aiheena on suomalais-ugrialaisten kielten asema maailmassa. Runolaulu-Akatemialla on kokemusta kansainvälisten konferenssien järjestämisestä ja hyvät yhteistyöverkostot, joiden varassa tapahtuma voidaan laadukkaasti järjestää. Konferenssissa on simultaanitulkkaus suomenäjä-englanti. Konferenssin suunnittelussa hyödynnetään myös aikaisemmin mainittujen ulkopuolisten asiantuntijoiden panosta. Suomen vanhin tieteellinen seura Suomalais-Ugrilainen Seura on mukana järjestelyissä. Myös M. A. Castrenin seura.

Virallinen juhluvuoden avajaistilaisuus perjantaina 24.2. (VAI SIIRTYYKÖ ESIMERKIKSI 25.2. PIDETTÄVÄKSI, koska 24.2. 2022 Venäjä hyökkäsi Ukrainaan?)

Kuhmossa, kahdessa paikassa toteutetaan varsinainen juhluvuoden avajaistilaisuus, joka käsittää kaksi osuutta. Iltapäivällä, klo 15 alkaen toteutetaan ulkoilmatilaisuus Tuupalan koulun ympäristössä, joka sisältää lumeen ja talveen liittyvän osuuden (lumiveistostapahtuma, hiihtokilpailu tai muu hiihtotapahtuma), sekä puheenvuoroja ja ohjelmaa aikaisempien kulttuuripääkaupunkien kanssa. Edellinen kulttuuripääkaupunki Bayterek luovuttaa kulttuuripääkaupunkivastuun Kuhmolle.

Illalla, klo 18 alkaen juhlakonsertti Kuhmo-talon Lentua-salissa. Konsertissa esiintyy ainakin suomalaisia, saamelaisia ja muista Pohjoismaista saapuvia, sekä mahdollisesti vienankarjalaisia muusikoita ja runolaulajia sekä muilta suomalais-ugrilaisilta kulttuurialueilta lähtöisin olevia muusikkoja.

Maailman runouden päivä 21.3.2023

Juminkeko kirjallisuuskaupunkiteemaan liittyen järjestää maailman runouden päivän tilaisuuden. Kirjotetun runouden ohella runolaulu ja lauluperinteet muualtakin suomalais-ugrilaiselta alueelta ovat esillä tapahtumassa.

Runolaulupäivä 25.4. (Kuhmo. Suomussalmi, Ilomantsi, Vuokkiniemi)

Ainakin Kuhmossa, Suomussalmella, Ilomantsissa sekä mahdollisesti myös rajan takana Vuokkiniemellä järjestetään runolaulupäivän tilaisuus tai tilaisuuksia. Niissä esitetään oman kylän runolaulua ja kerrotaan alueiden omasta kulttuurihistoriasta. Tilaisuuksia voi olla sekä iltatilaisuuksina että koululaisille suunnattuina tilaisuuksina.

Arhippa Perttunen symposium 25.4.

Juminkeon perinteinen Arhippa Perttunen symposium toteutetaan 25.4. sen merkeissä, että vuonna 1834 Elias Lönnrot tapasi runolaulajista suurimmaksi mainitun Arhippa Perttusen. Symposiumin ohjelmassa on aina tieteellinen esitelmä Arhippaan liittyvästä aiheesta sekä runolaulua. Tapahtuman toteutuksesta vuonna 2022 voi katsoa täältä: <https://www.juminkeko.fi/tapahtuma/arhippa-perttunen-symposium/>

Kuhmon musiikkiopiston nuorten muusikkojen konsertti suomalais-ugrilaisen teemaan

Kuhmon musiikkiopisto osallistuu suomalais-ugrilaiseen juhlavuoteen painottamalla opetuksessa teemaan liittyvää musiikkia, mm. kanteletta ja laulua. Keväällä, toukokuussa järjestetään erillinen konsertti juuri tähän teemaan liittyen. Mahdollisuuksien mukaan – siis jos se on yksityishenkilöiden tasolla mahdollista, esimerkiksi Uhut-seuran kautta – kutsutaan nuoria soittajia myös Kostamuksen ja Kalevalan musiikkikouluista.

Kuhmon kesämuusikot 5.6.-5.7.

Kuhmon musiikkiopiston kesämuusikkotoiminta toteuttaa myös suomalais-ugrilaista teemaa soveltuvien osin. Erityisesti runolaulu, mutta muutkin kansanmusiikin muodot ovat osa kesämuusikkotoimintaa. Runolaulu-Akatemia järjestää nuorille koulutusta tähän liittyen.

Musiikkijuhla Sommelo 26.6.-3.7. (vuoden päätapahtuma Kuhmossa ja Vienan Karjalassa)

Vuoden 2023 Sommelon ohjelma suunnitellaan suomalais-ugrilaiseen teemaan. Musiikkijuhla Sommelo on ainoa suomalainen festivaali, jonka pysyviä profiilitekiäjäitä ovat arkaainen musiikkiperinne, runolaulu ja muut vanhat, suullisen ja muistinvaraisen laulun muodot, kantele ja jouhikko. Sommelolle luonteenomaista on aina ollut korkeatasoinen koulutus, tutkimus ja kulttuurimatka.

Sommelo on yksi kolmesta kainuulaisesta Finland Festivals –ketjuun kuuluvasta festivaalista. Näillä kolmella festivaalilla on hyvä yhteistyö, ja ohjelmien ja aikataulujen koordinointi, jolla pyritään Kainuun festivaalikesän ja kulttuurimatkailemisen optimointiin. Kainuun ja Vienan Karjalan kulttuurimatkailemisen mahdollisuudet ovat Sommelon kehittämisen lähtökohtana. Vienan Karjalan osuus jää hyvin todennäköisesti vuoden 2023 ohjelmasta pois. Sen sijaan suuntaudutaan Suomen puolella oleville Kainuun ja Karjalan alueille.

Kuva: Musiikkijuhla Sommelossa eri suomalais-ugrilaisia kulttuureja edustavat ryhmät pääsevät esille. Kuvassa oikealla Kataja-ryhmä Vuokkiniemestä Sommelon lavalla vuonna 2019, oikealla Värttinä.

Hilpeä Heinäkuu 26.6.-31.7.2023

Kuhmon kulttuuritoimijat järjestävät lapsille suunnatun Hilpeä Heinäkuu -tapahtuman kesän muiden tapahtumien lomassa. Vuonna 2023 myös se osallistuu suomaalais-ugrilaiseen teemaan.

Kainuun rastiviikko 2.-7.7.2023

Kansainvälisesti tunnettu Kainuun rastiviikko 2023 tapahtuu myös Kuhmossa. Rastiviikko, joka kokoaa vuosittain noin 4000 - 5000 osallistujaa, on osa Kuhmon kulttuuripääkaupunkivuoden tapahtumia. Aikaisempina vuosina osallistujien joukossa on ollut myös Venäjän alueelta tulevia suunnistajia, ja juhluvuoden merkeissä pyritään tapahtumaa markkinoimaan erityisesti suomalais-ugrilaisille alueille. Rastiviikon oheisohjelmaa, erityisesti avajaisia suunnitellaan toteutettavaksi juhluvuoden teemaan sopivaksi.

Parppeinvaaran vaaraviikko 3.-9.7.2023

Pohjois-Karjalan Ilomantsissa järjestetään Parppeinvaaran vaaraviikko-tapahtuma, jossa Kuhmon suomalais-ugrilaista kulttuurivuotta juhlistetaan 3.-9.7.2023. Ilomantsi on EU:n manneralueen itäisin kunta Pohjois-Karjalassa. Viikon kestävän Parppeinvaaran vaaraviikon monipuolinen ohjelmisto koostuu seminaareista, työpajoista, konserteista ja erilaisista esityksistä. Vaaraviikon kantavina teemoina ovat itkuvirret, runolaulu, kansanrunous, murteet, kantelemusiikki ja kuvataiteet. Tapahtumapaikkana on Parppeinvaaran runokylä, jossa yhdistyvät kaikki karjalaisen kulttuurin ominaispiirteet. Järjestelyistä Ilomantsissa vastaavat Ilomantsin Museosäätiö ja Ilomantsin Matkailuyhdistys.

<https://parppeinvaara.fi/>

Kuhmon Kamarimusiikki 9.-22.7.

Vuonna 1970 aloittanut Kuhmon Kamarimusiikki on Suomen suurin kamarimusiikkifestivaali ja yksi alan kansainvälisesti arvostetuimpia tapahtumia. Konsertteja on vuosittain yli 70 ja esiintyjiä toista sataa. Minna Pensola ja Antti Tikkanen haluavat huolehtia siitä, että Kuhmo pysyy maailman kamarimusiikin pääkaupunkina.

Kuvat: Kuhmon Kamarimusiikkia pidetään yhtenä maailman parhaista musiikkijuhlista. Se on toteutunut jo yli 50 vuoden ajan, ja vuosittainen konserttien kävijämäärä on noin 40 000.

Vienan reitin patikointitapahtuma Suomen ja Venäjän rajan yli 28.-30.7.

Kuvat: Vienan reitti on ikaikainen kävelyreitti Suomen alueelta Venäjän puoleiseen Vienan Karjalaan.

Vienan reitti on ollut tuhansien vuosien ajan metsästäjien, sotilaiden, runonkerääjien ja laukkukauppi-aiden käyttämä tie Suomen ja Vienan Karjalan välillä. Se on osa muinaista kauppätietä Perämereltä Vienanmerelle. Vuokin reittiä pitkin myös Elias Lönnrot kulki runonkeruumatkoillaan Vienan Karjalaan. Lönnrot lähti runonkeruuseen Vängän kylästä, joka määritelläänkin Vuokin Vienan reitin viralliseksi alkukohtaksi. Kirjailija Ilmari Kianto kirjoittaa Vuokin reitistä matkakertomuksessaan vuodelta 1909: ”Näillä Vienan rajaisilla erämaisemilla on vuosisatoja pitkään ollut oma historiansa, ei kukaan oppinut ole entisten piilo- ja pakopirttien salaisuuksia kirjoihin merkinnyt. Vuokin lävitse on jo muinaisina aikoina vaeltanut kaukaisia muukalaisia, sehän on yksi Arkangelin sivuporteista, vesireitti Vienan puoleisiin sydänmaihin.”

Vuokin reitti Vienaan on muinaismuistolailta suojeltu kulttuurihistoriallinen polku ja valtakunnallisesti merkittävä arkeologinen kohde. Alueelta löytyy myös itsenäistymisen ajan, talvisodan ja jatkosodan merkkejä ja tapahtumapakkoja.

Vuonna 2023 Vienan reitti ry suunnittelee osallistuvansa Kuhmon suomalais-ugrilaiseen kulttuuripääkaupunkiohjelmaan järjestämällä patikointiretken ensimmäistä kertaa noin 100 vuoteen – kävelemällä alkuperäistä reittiä - rajan ylitse Suomussalmelta Vuokkiniemeen. Valmistelut tapahtuman mahdollistamiseksi aloitetaan heti tammikuussa 2022. Vienan reittiin pääsee tutustumaan täältä: <https://vienanreitti.fi/etusivu/vuokin-reitti-vienaan/reitin-esittely/> **(Hyvin todennäköisesti tämä osuus jää toteuttamatta vuonna 2023.)**

Jussi Huovisen muistokonsertti 30.7.

Suomussalmen Hietajärvellä eläneen runolaulaja Jussi Huovisen (1924 – 2017) muistoa on hänen kuolemansa jälkeen muistettu konsertilla, joka järjestetään Hietajärven perinnetalossa heinäkuun viimeisenä sunnuntaina. Vuoden 2023 konsertti järjestetään suomalais-ugrilaisista teemaa ajatellen.

Elokuun elokuvat: kansatieteellisten elokuvien sarja Korpikinossa

Kuhmon elokuvateatteri Korpikino osallistuu juhlavuoden toteuttamiseen järjestämällä kansatieteellisten elokuvien sarjan elokuussa.

Kansainvälisen kirjallisuuspäivän tapahtuma Juminkeossa 8.9.

Juminkeko järjestää kansainvälisen kirjallisuustapahtuman 8.9.2023, ja tapahtuman ohjelmassa suomalais-ugrilainen teema on keskeinen.

Taiteiden yö Kuhmossa 9.9.

Kuhmon kaupunki järjestää alkusyksyn iloisena taide- ja kulttuuritapahtumana taiteiden yön, jonka ohjelmassa 2023 otetaan erityisesti huomioon suomalais-ugrilainen teema.

Vienan reitin kulttuuriseminaari 23.9.

Vienan reitin kulttuurintutkimuksellinen seminaari järjestetään 23.9. siten että suomalais-ugrilainen teema on aiheiden valinnan lähtökohtana. Alustavasti on ajateltu että aihe liittyy parannuskeinoihin ja loitsuihin, joita suomalaisilla, karjalaisilla ja itäisemmällä suomalais-ugrilaisilla kansoilla on ollut ja edelleen on käytössään.

Ison Karhun kantapäillä 23.-24.9.

Suomalais-ugrilaiseen teemaan sopivana elvytetään syksyinen kulttuuritapahtuma, jonka ytimessä on karhu-myytti. Suomalais-ugrilaisilla kansoilla on yhteistä karhun kunnioittava kohtelu, joka ilmenee monella tavalla niin lauluissa, metsästysoivoissa ja uskomuksissa. Asiaa käsitellään tapahtumassa sekä semi-

naarissa että konserteissa ja näytöksissä. Alustaavaasti on suunniteltu että Kuhmon Pohjolan talolla järjestetään oikeat karhun peijaiset.

Kekri (Römppäviikot) 30.10.-12.11.

Kekri, myös keyri tai köyri, köyry, on perinteinen suomalainen syysjuhla, jonka juuret ovat eurooppalaisessa maatalouskulttuurissa.[2] Sillä ei ole alkujaan ollut vakinaista kalenteriin sidottua ajankohtaa, vaan se määräytyi kulloisenakin vuonna maatalon syystoimien loppumisen mukaan. Kekrin aika alkaa mikkelinpäivästä ja jatkuu pyhäinmiestenpäivään (29. syyskuuta – lauantai, joka ajoittuu välille 31. lokakuuta – 6. marraskuuta).[3][4] Kekriä on juhlittu Suomessa jo ennen 1000-lukua, jolloin siihen alkoi hiljalleen liittyä kristillisiä piirteitä.[5] Suomalaisessa maalaisyhteisössä kekri oli tärkeä juhla 1800-luvulta aina 1900-luvun alkupuolelle.[2] Juhla oli jopa joulua tärkeämpi.[5]

Kuhmon kaupunki järjestää loka-marraskuun vaihteessa Römppäviikot-tapahtuman, joka jatkaa ikiaikaista suomalaista perinnettä. Ennen römppäviikolla palvelusväki saattoi vaihtaa vapaalle, viettää kaksi viikkoa monenlaisissa huvituksissa ja markkinoilla. Römpän aikana etsittiin myös uutta palveluspaikkaa, jos entinen ei enää tuntunut toiveiden mukaiselta. Viikkojen jälkeen palattiin töihin, joko entiseen tai uuteen.

Vuoden 2023 Römppäviikon ohjelmassa suomalais-ugrilainen teema saa painotuksen.

Seminaari: Kalevalan käännökset suomalais-ugrilaisille kielille, ja muut su-eepokset

Juminkeko järjestää kirjallisuusteemaisen seminaarin, jonka aiheena ovat Kalevalan käännökset muille suomalais-ugrilaisille kielille, sekä muidenkin su-kansojen eepokset.

Kansainvälinen konferenssi suomalais-ugrilaisista lauluperinteistä 24.26.11.

Runolaulu-Akatemia järjestää kansainvälisen, suomalais-ugrilaisiin lauluperinteisiin liittyvän tapahtuman Kuhmossa marraskuun lopulla, alustavasti päivämääräksi on ajateltu 24.-26.11. Konferenssin järjestelyissä ovat mukana kaikki keskeiset suomalais-ugrilaisilla alueilla, **Venäjän ulkopuolella**, laulututkimusta harjoittavat yliopistot ja tutkimuslaitokset.

Juhlavuoden päätösjuhla

Joulukuun 15. päivänä järjestetään Kuhmossa juhlavuoden päätösjuhla, jossa suomalais-ugrilaisen maailman kulttuuripääkaupunki-status luovutetaan seuraavalle paikkakunnalle.

HANKKEET JA MUUT TOIMINTAMUODOT JOTKA TUKEVAT JUHLAVUODEN TOTEUTUSTA

Kuhmossa toteutetaan eri toimijoiden hallinnoimana useita hankkeita, joilla on kytkentä suomalais-ugrilaiseen kulttuuritoimintaan. Tässä esitellään niistä keskeisimpiä.

Singing Heritage Route -kulttuurireittihanke

Singing Heritage Route -kulttuurireitin valmisteluhankeen tavoitteena on synnyttää virallinen, **Euroopan neuvoston** sertifioima kulttuurireitti Suomesta Baltian maiden kautta kohti Keski-Eurooppaa. Suomen osalta lähtökohtana on itärajaa pitkin kulkeva **Runon ja Rajan tie** myös Viron, Latvian ja Liettuan alueilla reitti kulkisi maiden itäisten alueiden kautta.

Reitin pääteemana ovat alueen kulttuurisesti tärkeät ja arvokkaat lauluperinteet. Reitin varrella esiintyvät itämerensuomalainen runolaulu, setujen leelo, liettuan sutartinés, latvialainen itäosien moniääninen lauluperinne sekä Baltian maiden yhteinen laulujuhlaperinne. Täydentävinä teemoina ovat alueiden kulttuurimatkailuun liittyvät monet elementit, kuten sauna, ruoka- ja käsityöperinteet, sotien muistomerkit, itäisen ja läntisen kristinuskon kohtaamispaikat sekä luontokohteet.

Oheisessa kartassa reititystä on merkitty katkoviivalla kehittämissuuntiin, joita aiotaan edistää heti kun virallinen sertifikaatti saadaan, toivottavasti juuri 2023.

Runolaulu Unesco:n aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon

Suomi on liittynyt UNESCON yleissopimukseen aineettoman kulttuuriperinnön suojelemisesta vuodesta 2013 alkaen. Runolaulu-Akatemian perustaminen, ja oikeastaan jo ennen sitä aloitetut prosessit runolaulun tutkimuksessa, tallennuksessa ja elvytyksessä¹, tähtäävät juuri runolaulun säilyttämiseen. Suomalainen aineeton kulttuuriperintö on ennen kaikkea maailmankäsitystä, kieltä ja kulttuurista tietoa, jota runolaulu on kantanut jopa vuosituhanten ylitse. Se on arvokkainta itämerensuomalaista aineetonta ja elävää kulttuuriperintöä.

Runolaulu-Akatemia on ehdottanut runolaulua Suomen kansalliselle aineettoman kulttuuriperinnön listalle. Ehdotus on mahdollista uudistaa **myöhemmin ilmoitettavana ajankohtana**. Runolaulu-Akatemia toimii aktiivisesti uuden ehdotuksen tekemiseksi yhdessä useiden (yli kymmenen) yhteistyötahojen kanssa.

¹ Kuhmon musiikkiopiston ensimmäinen EU-hanke, vuosina 1998–2000 oli nimeltään ”Runolaulun tutkimus-, tallennus- ja elvytyshanke”, ja sen yhtenä tavoitteena oli ”pelastaa runolauluperinne tuleville sukupolville” sekä myös ”perustaa Kainuuseen runolaulun tutkimukseen keskittyvä itsenäinen yksikkö”. Hankkeessa tietyllä tavalla eksplikoitiin Runolaulu-Akatemian perustamiseen johtavat sanat ja tavoitteet.

Aineettoman kulttuuriperinnön vaalimiseksi ja säilyttämiseksi voidaan toteuttaa erillisiä, muiden toimijoiden kanssa yhdessä toteutettavia hankkeita ja kampanjoita, joille hankitaan omaa rahoitusta, ja joiden toteuttamiseksi kirjoitetaan omat hankesuunnitelmat.

Juminkeon taidenäyttelyt

Juminkeossa on koko juhluvuoden ajan teemana suomalais-ugrilaisuus, ja se heijastuu myös neljässä taidenäyttelyssä, jona Juminkeko järjestää juhluvuoden aikana.

Kuhmon kirjaston toiminta

Kuhmon kirjaston ohjelmassa suomalais-ugrilainen kirjallisuus saa juhluvuoden aikana erillisen esittelynurkkauden. Samoin, säännöllisesti kokoontuva Novellikoukku toteuttaa myös suomalais-ugrilaisista teemaa.

JULKAISUT

Juhlavuoteen liittyvät julkaisut

Kuhmon suomalais-ugrilaisen kulttuuripääkaupunkivuoden ohjelma julkaistaan kirjasena, jossa pääkielet ovat suomi, englanti ja venäjä. Kirjasessa julkaistaan keskeiset osuudet myös muilla suomalais-ugrilaisilla kielillä.

Runolaulu-Akatemia julkaisee myös yhden tutkimusjulkaisun vuoden 2023 aikana.

HENKILÖSTÖ

Juhlavuoden työryhmän muodostavat Runolaulu-Akatemian Pekka Huttu-Hiltunen, Juminkeon Olga Zai-seva ja Markku Nieminen sekä Kuhmon kaupungin nimeämä edustaja. He valmistelevat juhluvuotta koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Hankkeeseen palkataan erillinen pääsihteeri, jonka tehtävänä on ohjata vuoden ohjelmat käytännön toteutukseen saakka, huolehtia julkisuudesta ja toimia yhteyshenkilönä kaikkien osallistuvien organisaatioiden kanssa.

Kaikki keskeiset toimijat ja yhteistyökumppanit antavat henkilöstönsä, yhdessä sovittavalla tavalla, juhluvuoden toimenpiteissä käyttöön.

TALOUSARVIO VUODELLE 2023

Juhlavuoden osatapahtumat toteutetaan kunkin toteuttajaorganisaation oman talousarvion ja rahoituksen puitteissa. Vuoden aikana kuitenkin haetaan hankerahoitusta (joiden omarahoitukseen partnerit osallistuvat), jolla katetaan juhluvuoden ylimääräisiä kustannuksia, joita syntyy mm. pääsihteerin työpanoksesta, henkilöstön ja kutsuvieraiden matkakustannuksista, ylimääräisistä ohjelmalveluista sekä uutena järjestettävistä tapahtumista.

Alustavasti arvioidaan näiden ylimääräisten kustannusten muodostuvat seuraavasti:

MENOT

2022 - 2023

Henkilöstökulut

- pääsihteeri (1.10.2022 - 31.12.2023)	68250
- toteutuksen osallistuva muu henkilöstö (mm. taloushallinto)	15000
- ohjelmajärjestelyjen ylimääräiset henkilöstökulut	25000
- tekninen henkilöstö tapahtumissa	6750
- muut henkilöstökulut	5000

Matkakulut

- henkilöstön matkakulut	10000
- kutsuvieraiden matkakulut	14000
- muut matkakulut	6000

Ostopalvelut

- tapahtumien ostopalvelut	25000
- muut ostopalvelut	5000
- markkinointikulut	25000

Muut kulut

- puhelin-, internet, verkkosivut yms.	10000
- tila- ja muut vuokrat tapahtumissa	8000
- muut sekalaiset kulut	5000

MENOT YHTEENSÄ

228000

TULOT

Hanketuet, tukiosuus (sis. Kuhmon kaupungin tuen)	175000
Skr Kainuun rahasto	45000
Sponsorirahoitus	8000

TULOT YHTEENSÄ

228000